

KRAJ - KRUS: O bezpiecznym pozyskiwaniu drewna dla gospodarstw rolnych

Napisano dnia: 2024-10-09 10:50:27

(Inf. zewn.). **W gospodarstwie rolnym drewno wykorzystywane jest do wielu celów, m.in. ogrzewania powierzchni mieszkalnej i gospodarczej, przygotowywania karmy dla zwierząt, jako materiał budowlany. Wycinka drzew z użyciem ostrych narzędzi, tj. pilarek, siekier i pił, wiąże się z ryzykiem poważnych w skutkach wypadków.**

Ich przyczyną najczęściej są:

- niewłaściwy sposób ścinki i obalania drzew (niewłaściwa organizacja stanowiska pracy, nieporządek w miejscu pracy, brak koordynacji przy pracy zespołowej)
- demontaż fabrycznych systemów bezpieczeństwa w pilarkach łańcuchowych lub tarczowych
- używanie niesprawnych, niewłaściwie konserwowanych narzędzi w złym stanie technicznym (bez osłon, zabezpieczeń części ruchomych, bez właściwej regulacji i niezbędnych napraw)
- wykonywanie napraw i regulacji sprzętu przy włączonym napędzie
- brak podstawowej wiedzy o zasadach pracy narzędziami do pozyskiwania drewna (np. nieprawidłowe trzymanie pilarki łańcuchowej)
- praca w nieodpowiedniej lub niewłaściwie założonej odzieży ochronnej oraz brak zabezpieczeń wzroku i słuchu
- nieumiejętny sposób rozłupywania drewna (niestabilny pień, przytrzymywanie ręką kłoców drewna)
- stan psychofizyczny rolnika (stan zdrowia uniemożliwiający bezpieczną pracę, wykonywanie pracy po spożyciu alkoholu, zmęczenie, stres).

Pilarka łańcuchowa - przygotowanie do pracy oraz ogólne zasady pracy tym narzędziem

Pilarka łańcuchowa, ze względu na nieosłonięty element tnący, poruszający się z prędkością ok. 20 m/s, jest jednym z najniebezpieczniejszych narzędzi. Przed przystąpieniem do pracy pilarką należy przede wszystkim zapoznać się z instrukcją obsługi, a także sprawdzić działanie hamulca bezpieczeństwa, stopień napięcia i ostrość łańcucha, wyprofilowanie ogranicznika głębokości ogniw łańcucha, mocowanie ostrogi (jeśli taką przewidział producent) oraz obecność wychwytnika łańcucha.

Łańcuch powinien być naciągnięty tak, by nie zwisał z prowadnicy, a jednocześnie by można było go swobodnie przesuwac. Łańcuch należy regularnie ostrzyć. Podczas ostrzenia pilnikiem pamiętaj o zachowaniu odpowiednich kątów ostrzenia i jednakowej liczbie „pociągnięć”, o używaniu pilnika okrągłego o właściwej średnicy, a przynajmniej raz w sezonie o oddaniu łańcucha do profesjonalnego ostrzenia w punktach serwisowych. Należy pamiętać także o uzupełnieniu oleju, który odpowiada za właściwe smarowanie prowadnicy pilarki łańcuchowej. Jego poziom należy uzupełniać przy okazji uzupełniania paliwa.

Odzież ochronna

Pracę przy pozyskiwaniu drewna należy wykonywać w spodniach z wkładką antyprzecięciową, rękawicach, specjalnych butach na protektorze z metalowymi noskami oraz kasku z ochronnikami słuchu i siatką zabezpieczającą oczy lub w goglach.

Przed przystąpieniem do pracy należy sprawdzić, czy strój jest dokładnie zapięty i przylega do ciała, a buty – zasznurowane. Podczas kontaktu piły z włóknami antyprzecięciowymi, stosowanymi do produkcji odzieży antyprzecięciowej, następuje szybkie zaplątanie się zębów łańcucha, a w efekcie zatrzymanie się urządzenia.

Stan psychofizyczny rolnika

Praca przy pozyskiwaniu drewna zagrożona jest dużym ryzykiem wypadku, dlatego powinni ją wykonywać zdrowi i silni mężczyźni. Przystępując do pracy należy być wypoczętym i skoncentrowanym. Nigdy nie zaczynaj pracy, jeśli twoje samopoczucie oraz stan fizyczny nie gwarantują bezpieczeństwa. **Praca po spożyciu alkoholu jest niedopuszczalna!**

Bezpieczne uruchamianie pilarki spalinowej

Bezpieczną pracę pilarką gwarantuje uruchamianie jej „z ziemi” lub w pozycji stojącej. Podstawą obu technik jest unieruchomienie korpusu pilarki poprzez włożenie stopy w uchwyt sterujący (tylny) bądź ściśnięcie pilarki udami. Niemniej ważny jest sposób trzymania pracującego urządzenia - ręce powinny znajdować się na uchwytach, jak najdalej od prowadnicy i łańcucha. Włączona pilarka służy wyłącznie do pracy. Niedopuszczalne są jakiegokolwiek manewry pracującym urządzeniem, niezwiązane z pozyskiwaniem drewna, np. chodzenie, wymachiwanie.

Nigdy nie należy unosić pilarki powyżej linii barków!

Praca pilarką wiąże się z wysokim obciążeniem organizmu spowodowanym wymuszoną postawą ciała (silne pochylenie pleców ku przodowi). Powoduje to powstawanie urazów i dolegliwości o charakterze mięśniowo-szkieletowym. Aby je zminimalizować, pracę podczas ścinki drzew należy wykonywać w pozycji kucznej (zgięte nogi w kolanach) lub w przykłęku, a przerzynkę drewna – w pozycji wyprostowanej.

Ścinka drzew stojących

Przed przystąpieniem do ścinki drzew w sadzie lub własnym lesie należy zapewnić sobie pomoc drugiej osoby. Bezpieczna odległość między pracującymi osobami musi wynosić dwie wysokości ścinanego drzewa. Niedopuszczalne jest przebywanie osób trzecich lub zwierząt w pobliżu ścinanego drzewa. Powinno się uprzedzić potencjalnie zagrożone osoby o zamiarze wykonywania pracy.

Podczas samego procesu ścinki należy trzymać się następujących zasad:

- ustalić zasady porozumiewania się w zespole,
- określić kierunek obalania drzewa,
- wyznaczyć i oczyścić (np. z gałęzi, krzewów) ścieżki oddalania, dla bezpiecznego odejścia od drzewa po zakończeniu ścinki – na minimalną odległość 5 metrów.

Jeśli drzewo, które ścinasz, ma średnicę większą niż kilkanaście centymetrów (>15), pamiętaj o ścinaniu z pozostawieniem tzw. zawiasy (niedopiłu), która gwarantuje utrzymanie kierunku obalania i jego spowolnienie. Aby prowadnica pilarki nie uwięzła w drzewie lub by pień niespodziewanie się nie cofnął w kierunku ścinającego, stosuj specjalne kliny wbijane w szczelinę powstałą po nacięciu drzewa. Dzięki ich odpowiedniemu wbijaniu możesz także kontrolować kierunek, w którym drzewo ma spaść. Po zakończeniu ścinki upewnij się, że na okolicznych drzewach nie wiszą połamane gałęzie. Jeśli ścinane drzewo zawisło, nigdy nie pozostawiaj go w takim stanie! Nie staraj się odcinać jego poszczególnych kawałków, by samo spadło. Aby bezpiecznie ściągnąć zawieszony drzewo użyj specjalnych narzędzi, np. dźwignio-obracaka, tირfora, kleszczy czy drągów o odpowiedniej grubości i długości.

Pod żadnym pozorem nie przechodź lub nie stawaj pod takim drzewem!

Po ścięciu drzewa następuje pozbawianie go gałęzi (okrzesywanie). To również czynność, podczas

której dochodzi do wielu wypadków. Spowodowane są one nieprzestrzeganiem zasad bezpieczeństwa i higieny pracy. W czasie odciągania odciętych gałęzi należy włączyć hamulec bezpieczeństwa pilarki. Manewrować pilarką należy tak, by zawsze była ona ustawiona równolegle do pnia ściętego drzewa. Nie wolno obcinać gałęzi, których nie widać w całości. Nie należy stawać na ściętym drzewie podczas okrzesywania, ani opierać się o nie nogą lub obcinać gałęzie, gdy drzewo nie leży całkowicie na ziemi.

Obcinanie gałęzi i praca na wysokości

Prace związane z obcinaniem gałęzi powinny być wykonywane zespołowo. Gdy używamy drabiny, należy ją posadzić stabilnie. Dla bezpieczeństwa konieczny jest też kask, a przez wzgląd na osypującą się korę, trociny i inne zanieczyszczenia - używać ochrony oczu. Do ścinki na wysokościach warto wykorzystywać piły na wysięgniku lub mniejsze i lżejsze tzw. pilarki arborystyczne, także w wersji elektrycznej - nie ma wtedy ryzyka wdychania spalin. W przypadku skomplikowanych cięć czy trudno dostępnych drzew należy skorzystać z pomocy profesjonalistów.

Załadunek, rozładunek oraz transport drewna

Przy załadunku i rozładunku drewna ważne jest nieprzekraczanie dopuszczalnych norm dźwigania - mężczyźni mogą dźwigać do 30 kg przy pracy stałej oraz 50 kg przy pracy dorywczej. Przedmioty cięższe niż 30 kg nie mogą być ręcznie podnoszone na wysokość powyżej 4 m lub przenoszone na odległość przekraczającą 25 m. W przypadku kobiet przy ręcznym podnoszeniu i przenoszeniu ciężarów (po powierzchni płaskiej) masa towarów nie może przekroczyć: 12 kg - przy pracy stałej, 20 kg - przy pracy dorywczej, a przy ręcznym przenoszeniu ciężarów pod górę (po pochylniach, schodach, itp.) masa towarów nie może przekroczyć: 8 kg - przy pracy stałej, 15 kg - przy pracy dorywczej. Przy ładowaniu drewna na przyczepę warto posługiwać się narzędziami ułatwiającymi jego transportowanie capinami i kleszczami. Należy również pamiętać o zabezpieczeniu dłoni rękawicami ochronnymi, a stóp - obuwem roboczym z metalowymi noskami.

Ładunek umiejscowiony na przyczepie należy starannie zabezpieczyć, spinając go pasami. W ten sposób zagwarantujemy jego stabilność oraz ograniczymy możliwość przypadkowego upadku. Bezwzględnie należy pamiętać o tym, że nie wolno przebywać na transportowanym drewnie, zaczepie lub jakimkolwiek innym miejscu nieprzeznaczonym do transportu osób. Zabrania się jazdy z wyłączonym silnikiem lub rozłączonym napędem (w pozycji luzu). Podczas transportu należy unikać gwałtownego hamowania, nagłych i ostrych skrętów, a także jechać z bezpieczną prędkością.

Osoby pracujące przy rozładunku drewna przed rozpoczęciem pracy powinny ustalić między sobą sposób komunikowania się. Drewno należy wyładować na terenie obejścia, w miejscu do tego przeznaczonym, z dala od ciągów komunikacyjnych, na stabilnym, równym i uporządkowanym podłożu. Przy rozładunku należy także zabezpieczyć przyczepę przed niekontrolowanym ruchem. **Nigdy nie zrzucaj drewna w sposób chaotyczny!** Stos powinien być starannie ułożony, zabezpieczony przed przemieszczeniem czy rozpadnięciem.

Podczas prac przy wyładunku drewna niedopuszczalna jest obecność osób postronnych.

Przerzynka, cięcie oraz łupanie drewna

Przed rozpoczęciem przerzynki, cięcia czy też łupania drewna, należy zadbać o porządek w miejscu wykonywania pracy. Nie wolno zapomnieć o dobrym oświetleniu, środkach ochrony osobistej (ochronie dłoni, stóp, głowy, uszu i oczu) oraz o dokładnym sprawdzeniu stanu technicznego narzędzi, którymi będziemy pracować. Warto stosować specjalne kozły, które zmniejszają uciążliwość pracy.

Jeśli używamy pilarki tarczowej (krajzegi), należy ustawić ją na równej i stabilnej powierzchni i zabezpieczyć przed przesuwaniem, a także sprawdzić, czy wszelkie osłony zabezpieczające są

dokładnie umocowane i czy pasy transmisyjne są odpowiednio napięte. Jeśli osłona górnej części płyty jest regulowana ręcznie, ustaw ją na wysokości do 10 mm nad płaszczyznę przerywanego materiału. Warto zwrócić uwagę na kabel – jego izolacja zewnętrzna powinna być nieuszkodzona. Ważne jest też, by był on oddalony od mechanizmu tnącego.

Na stanowisku pracy powinien panować porządek, by nie doszło do potknięcia się o drewno. Nie wolno wchodzić na urządzenie, szczególnie jeśli jest włączone, a obsługiwać je może wyłącznie fachowo wyszkolona obsługa. Osoby postronne, przede wszystkim dzieci, tak samo jak osoby bez odpowiedniego przeszkolenia, powinny znajdować się poza zasięgiem urządzenia. Uprzedź o zamiarze uruchomienia maszyny inne osoby pracujące w pobliżu. Pracującej maszyny nie wolno pozostawiać bez nadzoru. Przed opuszczeniem miejsca pracy należy wyłączać silnik i poczekać do jego zatrzymania.

Nie usuwaj odpadów ze stołu rękami, kiedy obraca się tarcza. Przed osadzeniem tarczy piły oczyść płaszczyzny styku tarczy z pierścieniem dociskowym, np. z trocin, co ułatwi równomierne zaciśnięcie przylegających płaszczyzn. Następnie sprawdź, czy tarcza jest zamocowana pewnie oraz centrycznie, aby uniknąć jej rzucania, czyli tzw. bicia. Zęby piły winny być dobrze naostrzone, należy je rozwarzyć i o wierzchołkach na jednakowej wysokości. Warto pamiętać, że stosowanie klina rozszczepiającego chroni przed odrzutem drewna przerywanego wzdłuż. Klin należy ustawić w płaszczyźnie piły tak, aby odległość jego krawędzi wewnętrznej od zębów nie przekraczała 2 mm, a wierzchołek klina znajdował się o 2 mm niżej od wierzchołka tarczy piły. Jeśli przygotowujesz się do pracy na pilarcze z posuwem zmechanizowanym, sprawdź czy dobrze działa urządzenie przeciwoodrzuć. Używając pił tarczowych należy pamiętać, by nie zbliżać palców do ostrza, a drewno przesuwając popychaczami. Warto także dobrać tarczę i rodzaj zębów do grubości ciętego surowca.

Do przerywania na opał stosuje się także specjalne pilarki, gdzie drewno na tarczę naprowadza się za pomocą specjalnej rynny, co zapobiega kontaktowi dłoni z ostrzem. Osoba pracująca przy pilarcze powinna stosować odzież przylegającą do ciała. Rękawy przy napiętkach powinny być opięte lub zawinięte powyżej łokci. Luźna odzież to niebezpieczeństwo pochwylenia przez ostre, ruchome elementy urządzenia. Należy też pamiętać, że podstawowym wyposażeniem pilarsza powinny być ochronniki słuchu, ochronne okulary i kask.

W przypadku łupania drewna siekierą należy pamiętać o jej wcześniejszym sprawdzeniu. Szczególną uwagę należy zwrócić na ostrze: poziom jego naostrzenia, a także osadzenie.

Niemniej ważny jest stan styliska - zarówno drewnianego, jak i z tworzywa sztucznego. Wszelkie pęknięcia, otarcia i uszczerbki mogą wpływać na poziom bezpieczeństwa podczas pracy siekierą. Należy pamiętać także o tym, by pień służący do rąbania był odpowiedniej wysokości i stabilnie spoczywał na podłożu.

Podczas łupania pod żadnym pozorem nie wolno przytrzymywać drewna rękoma!

Zawsze należy stosować rękawice oraz okulary ochronne.

 Damian Bartkowski
starszy specjalista
PT KRUS w Bystrzycy Kłodzkiej

Opracowano na podstawie materiałów i broszur prewencyjnych KRUS (www.krus.gov.pl)